

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า ทรัพยากรที่สำคัญที่สุด คือ มนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนและประชาชนวัยแรงงานที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนา หากเยาวชนและประชากรวัยแรงงานได้รับการอบรมเลี้ยงดูและการสนับสนุนทางสังคมที่ถูกต้อง และพอเพียง ประชากรของชาติจะเกิดความรักและความอบอุ่น ความเข้าใจ รู้สึกลดอคติ ก่อให้เกิดความมั่นคงทางจิตใจ ปรับตัวเข้ากับสังคมได้ สามารถแก้ไขปัญหาดัง ๆ ได้ กล้าเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ มีเหตุผล รู้จักให้ความรักและรับความรัก เป็นคนดีมีความซื่อสัตย์ รู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนตน เพื่อประโยชน์ส่วนรวมต่อไป

อย่างไรก็ตามในประเทศไทยที่สภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้มีปัญหามากมายประการที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาสังคม ปัญหาการเมือง ปัญหาสิ่งแวดล้อม และ ปัญหาวัฒนธรรม ที่ส่งผลกระทบต่อให้เกิดปัญหาการดำเนินชีวิต ปัญหาครอบครัว และ ปัญหาการปรับตัวทางสังคม ที่สำคัญคือ ไปทำลายโครงสร้างทางสังคมเดิม ที่เป็นลักษณะครอบครัวชาย โดยมี ปู่ ย่า ตา ยาย ที่ ป้า น้า อา อยู่ในครอบครัวเดียวกัน มีความเอื้ออาทรกัน รักใคร่กลมเกลียวกัน มีความรักความอบอุ่นในครอบครัว ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความเหนียวแน่นทางสังคม สมาชิกอยู่ร่วมกันอย่างเหนียวแน่น มีคนเอาใจใส่ดูแลบุตรให้การอบรมสั่งสอน ชี้นะแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสม ทำให้เกิดความมั่นคงทางอารมณ์จิตใจ มองโลกในแง่ดี มีมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้ดี สามารถแก้ไขปัญหามาและปรับตัวได้ในที่สุด ปัจจุบันครอบครัวประสบกับปัญหาจากดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม และการพัฒนาประเทศ ทำให้ขนาดของครอบครัวเล็กลง มีเพียง บิดา มารดา และบุตรในครอบครัว ประกอบกับภาวะเศรษฐกิจที่รัดตัว ทำให้บิดามารดา ไม่มีเวลาที่จะดูแลและอบรมเลี้ยงดูบุตร ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการและบุคลิกภาพเป็นอย่างมาก ทำให้เด็กรู้สึกโดดเดี่ยว ว่างเหว ไร้ที่พึ่งพิงทางจิตใจขาดความรักความอบอุ่น ไม่มีบุคคลคอยชี้แนะแนวทางที่ถูกต้อง ในที่สุดไม่สามารถปรับตัวเองได้ มีปัญหาทางสังคม มีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากมาตรฐานทางสังคม จนกระทั่งนำไปสู่การคิดยาเสพติดตามมา (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7, 2535-2539:89)

ปัญหาสุขภาพจิต เป็นปัญหาสังคมขนาดใหญ่ปัญหาหนึ่งที่ประเทศไทยกำลังประสบอยู่ เพราะมีการแพร่ระบาดและกระจายไปสู่ทุกกลุ่มอายุและทุกชุมชนในประเทศ มีการซื้อขายกันอย่างแพร่หลาย และมีความรุนแรงมากขึ้นทั้งขนาดและปริมาณ (กองปราบปรามยาเสพติด

สำนัก ปปส. พ.ศ.2540-2542:20-22) ที่ทำให้ประเทศสูญเสียเงินและทรัพยากรที่สำคัญของชาติ นอกจากนี้ปัญหาสุขภาพจิต ยังเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาต่อเนื่องตามมาอีกมากมาย เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาโรคเอดส์ ปัญหาการฆ่าตัวตาย ที่ส่งผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคงของชาติเป็นอย่างยิ่ง

สำหรับปัญหาสุขภาพจิตในประเทศไทยนั้น เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานานและมีแนวโน้มของปัญหามากขึ้นเป็นลำดับ จำนวนผู้เสพยาเสพติดที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจากสถิติปี 2540 – 2542 จากตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 จำนวนผู้เข้าร่วมการบำบัดรักษาในสถานบริการทั่วประเทศปี 2540 – 2542

ปี	ชาย	หญิง	รวม
2540	38,106	785	38,895
2541	38,586	1,125	39,714
2542	37,509	933	43,452

ที่มา : กองปราบปรามยาเสพติด สำนักงาน ปปส. 2543

จากตารางที่ 1.1 พบว่าจำนวนผู้ติดยาเสพติดที่เข้ารับการบำบัดรักษามีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ จากปี พ.ศ. 2540 มีจำนวนผู้เข้ารับการรักษามีสถานบริการจำนวน 38,895 คน ปี พ.ศ. 2541 มีจำนวน 39,714 คน และปี พ.ศ. 2542 มีจำนวน 43,452 คน

สิ่งที่ทำให้ประชากรของชาติติดยาเสพติดให้โทษ มีหลายปัจจัยด้วยกัน ประกอบด้วย ปัญหาที่เกี่ยวกับตัวเด็ก เช่น ถูกชักจูง บังคับ ล่อลวง อยากรอง ปัญหาสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยอยู่ใกล้กับแหล่งซื้อขายยาเสพติด และปัญหาครอบครัว การขาดการดูแลเอาใจใส่ และการอบรมเลี้ยงดูให้ดี และถูกทาง เด็กขาดความรัก ความอบอุ่นและความมั่นคงทางจิตใจของ (คณะกรรมการปราบปรามยาเสพติดให้โทษ.2527 : 98) โดยสอดคล้องกับ (เคโซ สวานานนท์. 2528 : 3) กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้เยาวชนติดยาเสพติดให้โทษ คือ ครอบครัวขาดความอบอุ่น ไร้ความยุติธรรม สภาพครอบครัวแตกแยก บิดามารดาอยู่กันคนละทาง หรือชีวิตครอบครัวไม่ราบรื่น สอดคล้องกับ บัลด์วิน (Baldwin.1984:88) ได้ศึกษาเด็กอายุสี่ขวบพบว่า บรรยากาศภายในครอบครัวมีความสำคัญต่อแบบแผนพัฒนาการของเด็ก การที่เด็กปรับตัวได้ดีในการปกครองแบบประชาธิปไตย อาจเนื่องมาจากความสัมพันธ์ภายในบ้าน มีความอบอุ่น มีอิสระภาพ มีการสนทนากันระหว่างบิดามารดาและบุตร ทำให้เด็กมีการปรับตัวกับสิ่งแวดล้อมใหม่ได้ดีกว่าเด็กที่ถูกบิดามารดาควบคุมพฤติกรรม โดยไม่ใช้การอธิบายหรือการให้เหตุผล ซึ่งจะทำให้เด็กที่มีบิดามารดาแบบเผด็จการนั้นกลายเป็นคนขาดความมั่นคงทางจิตใจและความเป็นตัวของตัวเอง

จากเหตุผลดังกล่าว คาดได้ว่าปัจจัยของการคิดยาเสพติดจะต้องมีที่มาจากครอบครัว เป็นสาเหตุที่สำคัญสาเหตุหนึ่ง เพราะครอบครัวเป็นสถาบันที่มีอิทธิพลต่อสิ่งแวดล้อม ทางพฤติกรรมของเด็ก ครอบครัวเป็นสถาบันแห่งแรกที่ได้ให้การอบรมทางด้านจิตใจแก่เด็กตลอดเวลา อุปนิสัยส่วนตัวที่ดี อารมณ์ที่ดี เริ่มมาที่บ้าน เด็กจะมีความคิด ความรู้สึก มีมารยาทหรือการวางตัวอย่างไรนั้น อยู่ที่การอบรมจากทางบ้านส่วนหนึ่ง (สุพัตรา สุภาพ. 2525 : 26) โดยสอดคล้องกับเอกสารและงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่าปัจจัยของการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน เกิดจากองค์ประกอบทั้งทางกายภาพ จิตใจและสังคมที่มีส่วนช่วยผลักดันให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิด และคิดยาเสพติด โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ในครอบครัว ความแตกร้างภายในครอบครัวการหย่าร้างของบิดามารดา ความสัมพันธ์ที่ไม่ดี ไม่ราบรื่นระหว่างบิดามารดา และระหว่างบิดามารดากับลูก รวมทั้งการมีเรื่องทะเลาะวิวาท ว่างเปล่า ทบตี อาจมีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนให้ได้รับความทุกข์ทรมาน จากผลกระทบของบิดามารดา ทำให้เด็กขาดความรู้สึกว่า ตนเป็นที่รักไม่ยอมรับตนเองและมองตนเองว่า ไม่มีคุณค่า (Strang.1978 : 78 อ้างอิงใน อารมณ์ อินทรสุขุม. 2536 : 3) ความไม่คงเส้นคงวาในการอบรมระเบียบวินัยและการลงโทษ การทะเลาะไม่เอาใจใส่ ทอดทิ้ง (Dacey. 1979 : 163 อ้างอิงใน ศิริพร หลิวศิริวงษ์. 2511 : 32) มีเวลาพูดคุยกับเด็กน้อย ไม่ค่อยมีส่วนร่วมในกิจกรรมครอบครัว (พิสมัย วิบูลสวัสดิ์. 2510 : 10) คบเพื่อนไม่ดี (อชมา ลัมปีไพฑูรย์. 2521 : 154)

สภาพแวดล้อมที่เด็กอาศัยอยู่ ที่มีส่วนผลักดันเด็กมีปัญหาทางอารมณ์ หรือมีบุคลิกภาพ และการปรับตัวที่นำไปสู่การมีพฤติกรรมที่กระทำผิดและคิดยาเสพติดต่อมา (อัจฉรา ทองตัน. 2536 : 45) สอดคล้องกับ เซอร์รี่ (Shery. 1965 : 54) ได้ศึกษาพบว่า เด็กที่ได้รับการรักจะมีความรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัยทำให้มีความเชื่อมั่นในตัวเอง ตรงกันข้ามกับเด็กที่ขาดความรัก ซึ่งจะไม่สามารถปรับตัวในสังคมได้ และการที่เด็กขาดพ่อหรือแม่ในช่วงวัยเด็กตอนต้นของชีวิต และวัยรุ่นก็มีผลต่อการปรับตัวทางสังคมของเด็กเช่นกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เดย์ตัน (Drayton. 1978 : 7223) ได้ศึกษาถึงผลของการขาดพ่อหรือแม่ในครอบครัว ซึ่งมีอิทธิพลต่อการปรับตัวทางสังคมของเด็กวัยรุ่นหนุ่มสาว พบว่า เด็กขาดพ่อแม่ในระยะเริ่มต้นของชีวิต มีผลต่อการปรับตัวทางสังคมในระดับต่ำกว่าการขาดพ่อหรือแม่ในขณะที่เด็กเป็นวัยรุ่น นอกจากนี้ยังพบว่าความสัมพันธ์ในครอบครัวมีผลต่อการปรับตัวทางสังคมของเด็กอย่างมีนัยสำคัญ

ส่วนวิธีการแก้ไขปัญหาการคิดยาเสพติดของเยาวชนต้องร่วมมือกันหลายฝ่าย และต้องกระทำอย่างจริงจัง ตั้งแต่การวางรากฐาน ให้แก่เด็กตั้งแต่เบื้องต้น นั่นคือ การวางพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูในวัยเด็กในครอบครัวอย่างถูกวิธีตามหลักจิตวิทยา ทั้งนี้เพราะการอบรมเลี้ยงดูมีอิทธิพลต่อพัฒนาการด้านร่างกายจิตใจอารมณ์ และบุคลิกภาพส่วนรวมของเด็กทั้งหมด ดังที่ เซียร์ (Sears และคณะ. 1957:8) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญ

ต่อพัฒนาการทางบุคลิกภาพของเด็ก ซึ่ง ละม้ายมาศ สรทัตต์ และคณะพบว่า ทักษะคิดและคุณธรรม ที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งยึดถือ และบุคลิกภาพโดยส่วนรวมของบุคคลผู้นั้น ส่วนใหญ่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดูทางบ้านและประสบการณ์ต่าง ๆ ที่บุคคลนั้นได้รับตั้งแต่ วัยทารกและวัยเด็ก (ละม้ายมาศ สรทัตต์ และคณะ. 2510:1)

ดังนั้น ครอบครัวเป็นสถาบันแห่งแรกที่สร้างทัศนคติ และพฤติกรรมให้แก่เด็ก หากครอบครัวใดให้การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย โดยให้ความรัก ความอบอุ่น เคารพในสิทธิ ให้ความเสมอภาคในครอบครัว มีเหตุมีผลในการ อบรมเลี้ยงดู เอาใจใส่อบรมดูแล ก็จะทำให้เด็กมีทัศนคติที่ดี มองโลกในแง่ดี มีเหตุมีผลปรับตัวเองได้ มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคคลอื่น แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง สามารถกล้าเผชิญปัญหาได้ด้วยตนเอง รู้จักรักตนเองและผู้อื่น ทำให้การดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง ในทางตรงกันข้ามหากครอบครัวให้การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม กวดขัน หรือทอดทิ้ง อาจทำให้เด็กมีทัศนคติที่ไม่ดี ก้าวร้าว กระวนกระวายใจ มีความดิ่งเครียด ปรับตัวไม่ได้ ไม่มีความมั่นคงทางอารมณ์และจิตใจ ไม่สามารถอยู่ร่วมกลุ่มได้ในสังคม วิตกกังวล ไม่กล้าเผชิญปัญหา ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ ปรับตัวไม่ได้ในสังคม เกิดปัญหาทางจิตใจซึ่งเป็นสาเหตุของการไปพึ่งยาเสพติดของเด็ก(สุชา จันทรเอน.2518:137) ซึ่ง แลงนดิส(Landis. 1955:100) ได้ศึกษาการปรับตัวของวัยรุ่น พบว่า บุตรที่มาจากครอบครัวบิดามารดาปกครองแบบประชาธิปไตย มีการปรับตัวได้ดีกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่บิดามารดาปกครองแบบเข้มงวดหรือแบบมีอำนาจเหนือบุตร โดยเด็กที่ได้รับการปกครองแบบเข้มงวด จะมีความวิตกกังวล มีความเครียดทางจิตใจ เพราะต้องคอยหวาดระแวงว่าจะทำคามไม่ได้ อันเป็นลักษณะหนึ่งที่ทำให้เกิดการปรับตัวไม่ได้ดี

จากสภาพปัญหาและแนวคิดดังกล่าวข้างต้น จะพบว่า การอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวและการสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการปรับตัวของบุคคล เป็นศูนย์กลางในการกำหนดลักษณะพฤติกรรม นอกจากนี้ยังพบว่าปัญหาทางพฤติกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งของผู้ติดยาเสพติดคือ การปรับตัวทางสังคมอันนำไปสู่พฤติกรรมอื่น ๆ อีกมากมาย ฉะนั้นปัญหาสุขภาพจิตเป็นผลมาจากการพัฒนาประเทศที่ไม่ถูกทางทำให้โครงสร้างทางสังคมเปลี่ยนไปรวมทั้งครอบครัว ไม่มีผู้อบรมเลี้ยงดู เด็กขาดความรักความอบอุ่นจากครอบครัว ไม่มีการสนับสนุนทางสังคมอย่างเพียงพอ ไม่มีคนคอยชี้แนะแนวทางที่ถูกต้อง ประกอบกับสังคมล่อแหลมที่จะส่งเสริมชั่วๆ ให้คนหันไปติดยาเสพติดมากขึ้น ดังนั้นปัญหาสุขภาพจิตเป็นปัญหาที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อปัญหาอื่น ๆ มากมาย ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาว่า ครอบครัวของผู้ติดยาเสพติด ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใด มีระดับการสนับสนุนทางสังคมเป็นอย่างไร และวิธีการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน การสนับสนุนทางสังคมที่แตกต่างกันมีผลต่อการปรับตัวทางสังคมหรือไม่

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว ระดับการสนับสนุนทางสังคม และการปรับตัวทางสังคมของผู้ติดยาเสพติด
2. เพื่อเปรียบเทียบลักษณะการปรับตัวของผู้ติดยาเสพติดจำแนกตามการอบรมเลี้ยงดู และการสนับสนุนทางสังคม

ขอบเขตในการวิจัย

ศึกษาเฉพาะกลุ่มผู้ที่เคยติดยาเสพติด และเข้าร่วมทำกิจกรรมกลุ่มในสถานบริการ 2 แห่ง คือ โรงพยาบาลธัญญารักษ์ และสถานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด (บ้านพิชิตใจ) ระหว่างวันที่ 1 มีนาคม -30 พฤษภาคม 2544 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป การสนับสนุนทางสังคม การอบรมเลี้ยงดู และการปรับตัวของผู้ติดยาเสพติด

สมมุติฐานของการวิจัย

1. ผู้ติดยาเสพติดที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันมีการปรับตัวทางสังคมแตกต่างกัน
2. ผู้ติดยาเสพติดที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมต่างกันมีการปรับตัวทางสังคมแตกต่างกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อใช้ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปประกอบการเรียนการสอน
2. นำข้อมูลไปวางแผนในการช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติดและไม่ให้ผู้ที่เคยติดยาเสพติดกลับไปติดยาซ้ำอีก
3. นำข้อมูลไปเผยแพร่ต่อสังคมเพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันเยาวชนไม่ให้ติดยาเสพติดและเป็นแนวทางในการหาวิธีการอบรมเลี้ยงดูและการสนับสนุนทางสังคมที่เหมาะสมให้กับบุตร
4. นำข้อมูลไปเป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรที่เหมาะสมหรือสามารถปรับตัวเองได้และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและรอดพ้นจากยาเสพติด

นิยามศัพท์

การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การที่ผู้ติดยาเสพติดได้รับการตอบสนองความต้องการจากการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม ในด้านอารมณ์ ด้านการยอมรับ และเห็นคุณค่า ด้านการยอมรับในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านเงินทอง สิ่งของ แรงงาน

1. ด้านอารมณ์ หมายถึง การได้รับความรัก ความอบอุ่น ความผูกพัน การดูแลเอาใจใส่ ความใกล้ชิดสนิทสนม และความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

2. ด้านการยอมรับยกย่องและเห็นคุณค่า หมายถึง การได้รับการทักทายการเคารพจากผู้อื่น การยอมรับต่อการแสดงออก การให้อภัย และการให้โอกาสในการปรับปรุงตนเอง

3. ด้านการยอมรับในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของสังคม หมายถึง การมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม และความรู้สึกเป็นเจ้าของสังคม มีส่วนร่วมในสังคม

4. ด้านข้อมูลข่าวสาร หมายถึง การได้รับข้อมูลข่าวสาร การติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน คำแนะนำต่างๆ ซึ่งเกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิตประจำวัน รวมทั้งการให้คำปรึกษา

5. ด้านเงินทอง สิ่งของ แรงงาน หมายถึง การได้รับการช่วยเหลือด้านเงินทอง สิ่งของ เครื่องใช้ตลอดจนแรงงานต่างๆ

การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่ผู้ศึกษาเพศผู้คิดได้รับจากพ่อแม่ หรือ ผู้ปกครองที่สามารถแยกออกได้ 3 ลักษณะ ตามแนวคิดของ โรเจอร์ (Roger 1972) คือ

1. วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หรือแบบให้ความรักสนับสนุน
2. วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง หรือปล่อยปละละเลย
3. วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมใช้อำนาจ หรือเข้มงวดกวดขัน

การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง วิธีการที่บิดามารดาให้การอบรมเลี้ยงดูที่บุตรรู้สึกว่าคุณเองได้รับการปฏิบัติด้วยความเอาใจใส่ และเลี้ยงดูแบบให้ความรัก ไม่ได้รับการตามใจจนเกินไปและเข้มงวดจนเกินไป โดยที่บิดามารดายอมรับความสามารถ และความคิดเห็นของบุตร ให้ความร่วมมือในโอกาสอันเหมาะสม ให้บุตรมีส่วนร่วมในการคิด และการทำกิจกรรมต่างๆ ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนบุตรเป็นอย่างดี เป็นที่ปรึกษาที่ดี บุตรทำผิดพลาดจะดักเตือนและให้อภัย ชมเชยและให้กำลังใจบุตรในความสำเร็จ จะให้บุตรออกเที่ยวนอกบ้านตามสมควร เมื่อบุตรทำผิดจะอธิบายก่อนแล้วจึงลงโทษ ให้คบเพื่อนต่างเพศตามสมควร และตัดสินใจปัญหาในครอบครัวอย่างยุติธรรม

การอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบทอดทิ้ง หมายถึง วิธีการที่บิดามารดาให้การอบรมเลี้ยงดูที่บุตรรู้สึกว่าคุณเองถูกเกลียดชัง หรือปล่อยให้อะไร ๆ ตามใจชอบ โดยไม่ได้เอาใจใส่ให้คำแนะนำช่วยเหลือเท่าที่ควร ไม่ได้ให้ความรักความอบอุ่นเท่าที่ควร คุณว่าเมื่อบุตรทำผิด แต่ไม่สั่งสอน ดักเตือน ไม่สนใจในการกระทำของบุตร ไม่เคยอบรมในการกระทำของบุตร ไม่มีเวลาให้กับบุตรทุก ๆ เรื่อง บุตรขอเงินจะคว้าโดยไม่ถามเหตุผล ปล่อยให้อยู่บ้านตามลำพัง หนึ่ง ๆ ไม่รับฟังความคิดเห็นของบุตร ไม่ชมเชยบุตร

การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม หมายถึง วิธีการที่บิดามารดาให้การอบรมเลี้ยงดูที่บุตรรู้สึกว่า คุณเองถูกปฏิเสธไม่ให้ทำอะไรได้ตามใจปรารถนา หรือคอยควบคุมไม่ได้รับความสะดวกในการกระทำสิ่งที่ตนต้องการ ต้องอยู่ในระเบียบวินัยที่บิดามารดากำหนดไว้ บิดามารดามักจะมีพฤติกรรมต่างๆ ที่ก้าวก่ายในเรื่องส่วนตัวของบุตร ยับยั้งการแสดงออกของบุตร ย้ำให้บุตรรู้สึกผิด

ในการแสดงพฤติกรรมแบบที่ไม่เหมาะสม ให้บุตรทำตามที่บิดามารดาบอก ใช้คำพูดที่ทำให้
 บุตรอายจากการเปรียบเทียบกับบุคคลอื่น ไม่ยอมให้บุตรโต้แย้ง ต้องการให้บุตรทำตามความกิด
 เห็นหรือคำแนะนำ ไม่ยอมให้ไปไหนตามลำพัง กำหนดเวลาไปกลับนอกร้าน มักให้อยู่ใน
 ระเบียบวินัยที่ต้ง

การปรับตัวทางสังคม หมายถึง ความสามารถของผู้ติดยาเสพติดในการสร้างสัมพันธ
 ภาพกับบุคคลอื่น และอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข ไม่หลีกเลี่ยงซึ่งข้อขัดแย้งระหว่าง
 บุคคลร่วมกิจกรรมต่างๆ กับผู้อื่น ปฏิบัติตามความต้องการของสังคมและสภาพแวดล้อมได้ ยอมรับ
 รับสภาพและกล้าเผชิญความจริง รู้จักตนเองและเห็นคุณค่าของตนเอง มีความมั่นคงทางจิตใจ ไม่
 มีความวิตกกังวลกลัว สามารถเข้าร่วมกลุ่มได้ มีทัศนคติที่ดีต่อกลุ่ม สามารถให้ความรักและรับ
 ความรักได้

